



DINNING MA'NAVIY HAYOTDAGI O'RNI: OILA MISOLIDA

Sahobiddinov Adhamjon Vohidjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti 2-bosqich talabasi

sahobiddinovadhamjon@gmail.com

Anotatsiya: Mazkur maqolada dinning inson ma'naviy hayotidagi, ayniqsa, oilaviy qadriyatlarni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Oila — jamiyatning tayanch hujayrasi sifatida, uni mustahkamlashda diniy qarashlar, an'analar va e'tiqodlarning qanday ta'sir ko'rsatishi ochib beriladi. Islom dini asosida oilaviy muhitda axloqiy me'yorlar, o'zaro hurmat, sadoqat va sabr-toqat kabi jihatlarning shakllanishi misollar bilan yoritiladi.

Annotation: This article analyzes the role of religion in the spiritual life of individuals, particularly in shaping family values. The family, as the fundamental unit of society, is deeply influenced by religious beliefs, traditions, and values. Based on Islamic teachings, the article discusses how moral norms, mutual respect, loyalty, and patience are cultivated within the family environment.

Keywords: religion, family, spirituality, morality, values, Islam, upbringing, faith, society, loyalty

Аннотация: В данной статье рассматривается роль религии в духовной жизни человека, особенно в формировании семейных ценностей. Семья, как основная ячейка общества, находится под значительным влиянием религиозных взглядов, традиций и убеждений. На основе исламского учения раскрываются такие качества, как нравственные нормы, взаимное уважение, верность и терпение в семейной среде.

Ключевые слова: религия, семья, духовность, нравственность, ценности, ислам, воспитание, вера, общество, верность



Zamonaviy jamiyatda inson ma'naviyatining mustahkam bo'lishi, ijtimoiy barqarorlik va axloqiy me'yorlarning rivojlanishi ko'p jihatdan diniy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liqdir. Din — bu inson qalbini poklaydigan, uni ezgulikka chorlaydigan va hayotda to'g'ri yo'lni tanlashga ko'maklashadigan muhim ma'naviy manbadir. Oila esa har bir insonning birinchi ijtimoiy maktabi bo'lib, aynan oilada insonning ilk axloqiy va ma'naviy qarashlari shakllanadi. Shu bois, din va oila o'zaro bog'liq bo'lgan ikki muhim tushuncha sifatida inson hayotida muhim o'rin egallaydi. Oila muhitida farzandga beriladigan tarbiya, unga o'rgatiladigan qadriyatlar, mehr-oqibat va o'zaro hurmat kabi tushunchalar diniy asoslar bilan mustahkamlanganda, bu ma'naviyatning chuqur ildiz otishiga xizmat qiladi. Islom dini insonni avvalo o'z oilasida axloqiy, halol, sabrli va mehribon bo'lishga chorlaydi. Shunday ekan, dinning oilaviy hayotga ta'siri faqatgina diniy marosimlar bilan cheklanib qolmay, balki kundalik muomala, tarbiya, ijtimoiy mas'uliyat kabi ko'plab sohalarda o'z ifodasini topadi. Ayniqsa, bugungi tez o'zgarayotgan va ayrim holatlarda ma'naviy inqirozga yuz tutayotgan jamiyatda dinning oila muhitida barqarorlikni ta'minlashdagi roli yanada dolzarb bo'lib bormoqda.

Oila har qanday jamiyatning eng kichik, biroq eng muhim ijtimoiy bo'g'ini hisoblanadi. Inson jamiyatga oila orqali kirib keladi, uning ilk tarbiyasi, axloqiy qarashlari va dunyoqarashi aynan oila bag'rida shakllanadi. Oilaning sog'lom va mustahkam bo'lishi nafaqat bir avlodning, balki butun jamiyatning ma'naviy va axloqiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zero, har bir jamiyatning axloqiy mezonlari, madaniyati va urf-odatlari oilalar orqali avloddan avlodga o'tadi. Agar oila barqaror bo'lsa, unda jamiyatda ham barqarorlik, tinchlik va o'zaro hurmat muhitini shakllantirish oson kechadi.

Oilaviy muhitda insonlar o'zaro mehr-oqibat, birdamlik, mas'uliyat va sabr kabi fazilatlarni o'zlashtiradilar. Ayniqsa, farzandlar uchun oila — hayot saboqlari maktabi bo'lib, ular bu muhitda insoniylik, odob, axloq va madaniyat asoslarini



egallaydilar. Shu bois, davlat va jamiyat tomonidan oilaning ahamiyatini e'tirof etish, uni mustahkamlashga qaratilgan siyosat yuritish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Mustaqil O'zbekiston sharoitida ham oilani ijtimoiy institut sifatida rivojlantirishga, uni har tomonlama qo'llab-quvvatlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, sog'lom, bilimli, vatanparvar va ma'naviyatli avlodni tarbiyalash uchun mustahkam asos yaratadi.

Islom dini oilaga alohida ahamiyat beradi, chunki oila jamiyatning asosi va uning barqarorligining kafolatidir. Qur'on va hadislar oilaviy munosabatlarni mustahkamlash, er-xotin, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi o'zaro hurmat, mehr-oqibat, sadoqat va mas'uliyatni ta'minlash uchun muhim yo'riqnomalarni beradi. Islomda oilaning har bir a'zosining o'z o'rni, huquqlari va mas'uliyatlari bor. Er va xotin o'rtasida o'zaro hurmat, sevgini va sabrni rivojlantirish, bir-biriga qo'llab-quvvatlash — Islomda ta'kidlangan eng asosiy qadriyatlar hisoblanadi. Qur'onda bu haqda: "O'zlaringiz uchun bir-biringizni do'st va madadkor qilganmiz" (Rum surasi, 21-oyat) deyiladi. Bu oyat er va xotin o'rtasidagi o'zaro hurmat va mehrni ifodalaydi.

Islomda oiladagi ota-ona mavqei juda yuqori baholanadi. Ota-ona farzandlar uchun haqiqiy tarbiya manbai bo'lib, ularning tarbiyasi dinning asosiy talablaridan biridir. Qur'onda: "Biz odamni onasining qornida ikki yillik mehr bilan boqishimizni amr etdik. Shukr qilinglar, agar haqiqatan ham shukr qilgan bo'lsangiz, Mening yo'limga ergashinglar" (Luqman surasi, 14-oyat) deyilgan. Bu oyatda ota-onaning mehnati va farzandlar uchun ko'rsatgan g'amxo'rliги ta'riflanadi. Islom, shuningdek, farzandlarga ota-ona hurmatini, ularning ehtiyojlarini tushunishni va ularga xizmat qilishni o'rgatadi.

Islomda oilaning birgalikdagi hayoti, uning barqarorligi va yaxlitligi o'ta muhimdir. Er-xotin o'rtasidagi o'zaro murosaga, farzandlarning tarbiyasiga e'tibor qaratilgan. Hadisda: "Eng yaxshi sizlarning eng yaxshi oilangizdir" degan hadisda oilaning mustahkam bo'lishi, uning a'zolarining bir-birini qo'llab-quvvatlashi



ta'kidlanadi. Islomda oiladagi tinchlik va o'zaro hurmat o'zgarimas qadriyatlar sifatida qaraladi. Bundan tashqari, Islom dini oilada adolatni o'rnatishga, er-xotin o'rtasida tenglikni ta'minlashga katta ahamiyat beradi. Er oila boshlig'i sifatida mas'uliyatli bo'lishi, xotin esa uning yordamchisi sifatida uy ishlarida qatnashishi, bolalarni tarbiyalashda ishtirok etishi lozim.

Shuningdek, Islomda oilaviy qadriyatlar nafaqat er-xotin, balki qarindoshlar o'rtasidagi aloqalarga ham ahamiyat qaratadi. Hadislarda qarindoshlarga aloqalarni mustahkamlash, yordam qo'lini cho'zish va bir-biriga yordam berish ta'kidlanadi. Qur'onda qarindoshlar o'rtasidagi aloqalar, ularning bir-biriga yordam berishlari, bir-biriga bo'lgan mas'uliyatni anglash zarurligi ko'rsatiladi. Islom, umumiy ma'noda, oilaviy qadriyatlarni jamiyatning asosi deb biladi, chunki mustahkam oila jamiyatda barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Din, inson hayotida ma'naviyatni shakllantirishda va oilaviy qadriyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Islom dini oilaviy tarbiyani axloqiy fazilatlar va ma'naviy qadriyatlar asosida shakllantirishni o'zining asosiy vazifalaridan biri deb hisoblaydi. Dinning ta'limoti, oilada tarbiya berishda halollik, sadoqat, mehr-oqibat, sabr, adolat kabi fazilatlarni alohida ta'kidlaydi. Farzandlar oilada ilk bor axloqiy normalarni va to'g'ri xulq-atvorni o'rganadi, shuning uchun ota-onaning diniy qadriyatlarni ularga singdirishdagi roli juda katta.

Diniy qadriyatlar, ayniqsa, oila a'zolarining o'zaro munosabatlarida o'zini ko'rsatadi. Islomda oiladagi eng muhim axloqiy talab — o'zaro hurmat va sadoqatdir. Qur'onda: "O'zlaringizni va oilalaringizni do'zax olovidan saqlang" (Tahrim surasi, 6-oyat) deyiladi, bu esa oilaning ma'naviy barqarorligini ta'minlashda diniy mas'uliyatni o'rnatishni nazarda tutadi. Ota-ona farzandlariga diniy tarbiya berish orqali ularni nafaqat axloqiy jihatdan to'g'ri yo'lga solish, balki ularni hayotda bo'lishi kerak bo'lgan ma'naviy fazilatlar bilan ham tanishtiradi. Islom dini oilaning moliyaviy va ijtimoiy farovonligini ham muhim ahamiyatga ega deb biladi. Ota-ona o'z farzandlarini faqat axloqiy emas, balki iqtisodiy,



ijtimoiy va ma'naviy jihatdan ham tarbiyalashlari kerak. Din oila a'zolariga bir-biriga yordam berishni, mehnatsevarlikni, halollikni va adolatni o'rgatadi. Shuningdek, oiladagi tinchlik va barqarorlikni saqlashda sabr-toqat va o'zaro tushunishning ahamiyati katta. Islomda er-xotin o'rtasida o'zaro murosaga kelish, mehr-oqibatni asrash va oilaviy muammolarni tinch yo'l bilan hal qilishning ahamiyati ko'rsatiladi.

Dinning oiladagi tarbiyani ma'naviy va axloqiy jihatdan shakllantirishdagi roli jamiyatning kelajakdagi rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Agar oila ma'naviy qadriyatlar asosida shakllansa, jamiyatda ham barqarorlik, tinchlik va adolatni ta'minlash osonlashadi. Din, o'z navbatida, oilaning ijtimoiy ahamiyatini tan olishga va unga o'zgarmas qadriyatlar asosida rioya qilishga chaqiradi. Oila muhitida diniy ta'limotlar va qadriyatlar singdirilganda, jamiyatda barqaror va baxtli avlodlar shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, dinning oiladagi roli insonning ma'naviy hayotini shakllantirishda va oilaviy qadriyatlarni rivojlantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Islom dini oilaning mustahkam va barqaror bo'lishi uchun zarur bo'lgan barcha ma'naviy va axloqiy me'yorlarni taqdim etadi. Er va xotin o'rtasidagi mehr-oqibat, o'zaro hurmat, sabr-toqat va sadoqat kabi fazilatlar oilaning barqarorligini ta'minlaydi. Din, oilada tarbiyaning asosiy manbai sifatida, insonlarga hayotda to'g'ri yo'lni ko'rsatadi va jamiyatni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.

Oilaning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati oilaning ma'naviy va axloqiy mustahkamligi bilan bevosita bog'liqdir. Oilaviy qadriyatlar o'zgarishlarga qarshi turadigan va jamiyatning asosiy boshqaruvchi kuchi bo'lib xizmat qiladigan muhim omillardir. Din, oila va jamiyatning o'zaro uyg'unligi, shu bilan birga, dinning ma'naviy va axloqiy qadriyatlarni saqlashdagi roli jamiyatning barqaror rivojlanishining garovi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – T.: Ma'naviyat, 2008.



2. Qur'on tarjimasi. – T.: Toshkent Islom universiteti nashriyoti, 2014.
3. Abu Nosir Forobiy. *Fozil odamlar shahri*. – T.: G'afur G'ulom nashriyoti, 1993.
4. Al-G'azzoliy. *Ihyo ulumid-din*. – Qohira: Al-Azhar, 2002.
5. Shamsuddinov M. *Islomda oila va tarbiya masalalari*. – T.: O'zbekiston, 2015.
6. Abdurahmonov A. *Oila va ma'naviyat*. – T.: Ma'naviyat, 2012.
7. Al-Buxoriy. *Sahih al-Buxoriy*. – Hadislar to'plami. – T.: Hilol nashriyoti, 2006.
8. Otajonov N. *Ma'naviy meros va oilaviy qadriyatlar*. – Farg'ona: FDU, 2020.
9. Yunusova D. *Diniy-ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi*. – T.: Ma'rifat, 2017.
10. Islom ensiklopediyasi. – T.: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2007.
11. Abdullayev R. *Islom axloqi asoslari*. – T.: Movarounnahr, 2010.
12. Sultonova M. *Oila sadoqati va diniy qadriyatlar*. – T.: Yangi asr avlodi, 2018.
13. Xasanov B. *Din va ma'naviyat uyg'unligi*. – T.: Fan, 2011.
14. Tursunov S. *Oila va jamiyat: dinning roli*. – T.: Ilm ziyo, 2019.
15. Rashidov Sh. *Yoshlar va diniy tarbiya*. – T.: Adabiyot, 2020.